

EUROOPA KOMISJONI VASTUSED

EUROOPA KONTROLLIKOJA ERARUANDELE

ELi intellektuaalomandi õigused: kaitse ei ole
täielikult tagatud

Sisukord

Kokkuvõte (punktid I-X).....	2
SISSEJUHATUS (punktid 1-12).....	4
AUDITI ULATUS JA KÄSITLUSVIIS (punktid 13–16).....	4
TÄHELEPANEKUD (punktid 17–93).....	4
JÄRELDUSED JA SOOVITUSED (punktid 94–101).....	12
Soovitus 1 – Viia lõpule ja ajakohastada ELi intellektuaalomandi õigusi reguleerivad raamistikud.....	12
Soovitus 2 – Hinnang juhtimiskorrale ja lõivude kindlaksmääramise meetodikale.....	13
Soovitus 3 – Parandada rahastamis-, järelevalve- ja hindamissüsteeme.....	13
Soovitus 4 – Parandada ELi geograafiliste tähiste süsteeme.....	13
Soovitus 5 – Parandada intellektuaalomandi õiguste kaitse tagamise raamistikku.....	14

Käesolevas dokumendis on esitatud Euroopa Komisjoni vastused Euroopa Kontrollikoja eriaruandes sisalduvatele tähelepanekutele kooskõlas [finantsmääruse](#) artikliga 259. Vastused avaldatakse koos eriaruandega.

Kokkuvõte (punktid I-X)

Komisjoni vastused

II. ELi intellektuaalomandi õigusraamistik ja selle tulemuslik rakendamine innustavad ELi ettevõtjaid investeerima kvaliteetsetesse, uuenduslikesse, kena disainiga ja loomingulistesse kaupadesse ja teenustesse, mis aitavad ettevõtetel laieneda üle maailma. 2020. aasta märtsis esitas komisjoni Euroopa tööstusstrateegia, milles on visandatud Euroopa tööstuse ümberkujundamise peamised jõujooned ja toodud välja edasised meetmed. Selles kavandatud tööstuspoliitika tugineb konkurentsile ja avatud turgudele, seda toetavad maailma tasandil juhtivad teadusuuringud ja tehnoloogia ning selle aluseks on tugev ühtne turg.

Lisaks võttis komisjon 2020. aasta novembris vastu tervikliku intellektuaalomandi tegevuskava, millele abil saavutada juhtpositsioon peamistes tööstusvaldkondades, parandada ja toetada majanduse taastumist ja vastupidavust COVID-19 ajal, minnes ühtlasi üle keskkonnasäästlikumale ja digitaalsemale majandusele. Tegevuskavaga püüti ELi intellektuaalomandi poliitikat tugevdada, et ettevõtted saaksid oma leiutistest ja loomingust kasu, tagades samas ka selle, et need teeniksid majandust laiemalt ja tooksid kasu kogu ühiskonnale.

V. Komisjon juhtis oma tegevuskavas tähelepanu sellele, et ELi senine intellektuaalomandi raamistik oli küll laiapõhjaline ja töökindel, kuid vajas ajakohastamist ja täiendamist, näiteks käsitööndus- ja tööstustoodete geograafilisi tähiseid käsitlevate uute ELi õigusaktidega.

VI. Komisjon vaatab praegu läbi disainilahendusi käsitlevaid õigusakte, et neid ajakohastada ja ühtlustada ning tagada nende kooskõla kaubamärgi reformi käsitlevate õigusaktidega.

Hiljutise kaubamärgireformi käigus kehtestati Euroopa Liidu kaubamärgi määrusega kriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta ELi kaubamärgi lõivude suuruse kindlaksmääramisel (vt ELi kaubamärgi määruse põhjendus 39). Kuigi kulude katmise suurem läbipaistvus on oluline, tuleb arvesse võtta ka muid tegureid (näiteks ELi intellektuaalomandi õiguste majanduslik väärtus).

Geograafiliste tähiste vallas on kavas eelseisva reformiga praegust süsteemi tugevdada ning võtta need kooskõlas intellektuaalomandi tegevuskavaga intellektuaalomandina kaitse alla, et tagada traditsiooniliste toiduainete nimetuste tulemuslik kaitse. See algatus aitab kaasa ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamisele, aidates eelkõige parandada ELi põllumajanduse vastavust ühiskonna nõudlusele toidu ja tervislikkuse küsimustes, mistõttu on sel kokkupuutepunkte Euroopa rohelise kokkuleppe ja strateegiaga „Talust taldrikule“.

VII. EUIPO struktuur ja juhtimine on suures osas kooskõlas detsentraliseeritud asutusi käsitleva 2012. aasta ühise lähenemisviisiga.

Lisaks on komisjoni arvates ELi kaubamärgi reformitud määrusega (vt eelkõige artikli 153 lõike 1 punktid a–c, artikli 157 lõike 4 punktid c ja e, artikli 172 lõige 9 ja artikli 176 lõige 1) tugevdatud aruandekohustuse raamistikku.

Siiski kasutab komisjon hindamist, mis on kavandatud ELi kaubamärgi määruse artiklis 210, et saada aruandekohustuse valdkonnas täiendavaid teadmisi ja uurida võimalusi edasiste meetmete võtmiseks.

Eesseeisvas geograafiliste tähiste reformis võetakse arvesse 2020. aastal korraldatud geograafiliste tähiste ja garanteeritud traditsiooniliste toodete hindamise tugiuringut. Reformiga püütakse leida lahendusi geograafiliste tähiste paremaks kaitsmiseks, tootjate mõjuvõimu suurendamiseks, menetluste ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks ning geograafiliste tähiste kontrolli ja õiguskaitsse tõhustamiseks.

VIII. Intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiiviga (IPRED) on nähtud ette üksnes minimaalne ühtlustamine ja võimaldatud liikmesriikidel võtta meetmeid, mis on õiguste omaja jaoks kõige soodsamad. Samuti on mõned direktiivi sätted vabatahtlikud ja liikmesriikide kohtud võivad anda erinevaid tõlgendusi (direktiiviga lubatud paindlikkuse piires). Et teha kindlaks võimalikud riiklikud lahkevused intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiivi rakendamisel, on komisjon loonud uue tööstusomandipoliitika eksperdirühma, mis peaks muude ülesannete kõrval tegelema intellektuaalomandi õiguskaitsese alase teabevahetusega (20. jaanuari 2022. aasta otsus C(2022) 161).

Komisjon on teinud liikmesriikidega aktiivselt koostööd, et rakendada intellektuaalomandi õiguskaitsese tagamist tollis. Siiski tuleb jätkata tegevust selleks, et tagada tollis intellektuaalomandiõigustega seotud riskide parem ja ühtsem juhtimine (vt üksikasjalik vastus soovitusse nr 4 all).

IX. *Esimene taane* – komisjon nõustub soovitussega. Intellektuaalomandi tegevuskavaga on komisjon teatanud meetmetest, millega vaadata läbi ja ajakohastada ELi intellektuaalomandiõiguse valdkonna norme.

Teine taane – komisjon nõustub soovitussega. EUIPO struktuur ja juhtimine on suures osas kooskõlas detsentraliseeritud asutusi käsitleva 2012. aasta ühise lähenemisviisiga.

ELi kaubamärgi määruse artiklil 210 põhineva läbivaatamise käigus hinnatakse ameti ja selle töökorra mõju, tulemuslikkust ja tõhusust. Komisjon korraldab hindamise, et saada aruandekohustuse valdkonnas täiendavaid teadmisi ja uurida võimalusi edasiste meetmete võtmiseks.

Kolmas taane – komisjon nõustub soovitussega. Intellektuaalomandi tegevuskava rakendamisel teeb komisjon tööd põllumajandustoodete geograafiliste tähiste kaitsesüsteemi tugevdamiseks, et muuta see tulemuslikumaks, ning ELi käsitööndus- ja tööstustoodete (nn mittepõllumajanduslike) geograafiliste tähiste kaitsesüsteemi käsitleva ettepaneku väljatöötamiseks.

Neljas taane – komisjon nõustub soovitussega. Komisjon teatas juba intellektuaalomandi tegevuskavas, et võtab intellektuaalomandi õiguskaitsese tugevdamiseks vajalikke meetmeid. Sellega seoses täpsustab ja ajakohastab komisjon (kavandatud) digiteenuste õigusaktiga (horisontaalne raamistik) digiteenuste osutajate ja eelkõige veebiplatvormide kohustusi. Komisjoni jätkab jõupingutusi selleks, et luua ELi võltsimisvastaste meetmete pakett, milles sätestatakse õiguste omajate, vahendajate ja õiguskaitseseasutuste ühistegevuse, koostöö ja andmete jagamise põhimõtted (sektoripõhine instrument).

Komisjon valmistab praegu ette intellektuaalomandi õigustega seotud riskijuhtimisstrateegiat tolli jaoks ja hindab ühtlasi intellektuaalomandi õiguskaitsese tagamist tollis käsitleva määruse rakendamist.

SISSEJUHATUS (punktid 1-12)

Komisjoni vastused

12. Teatavates liikmesriikides võib tollile anda siseriiklike õigusaktide alusel volituse võtta meetmeid selliste kaupade tuvastamiseks, mis on juba siseturule lastud ja mille puhul kahtlustatakse intellektuaalomandi õiguste rikkumist.

AUDITI ULATUS JA KÄSITLUSVIIS (punktid 13-16)

Komisjoni vastused puuduvad.

TÄHELEPANEKUD (punktid 17-93)

Komisjoni vastused

17. Hiljutine kaubamärgireform tõi juba kaasa siseriikliku kaubamärgiõiguse materiaal- ja (eelkõige) menetlussätete olulise täiendava ühtlustamise ELi kaubamärgikorraga. Üldiselt ollakse seda meelt, et uuesti sõnastatud kaubamärgidirektiiv kajastab õigusaktide ühtlustamise soovitud (poliitiliselt maksimaalset) taset, mille puhul on nõuetekohaselt arvesse võetud ka ELi subsidiaarsuse aluspõhimõtet. Saavutatud kõrge ühtlustatuse tase on kooskõlas liidu pädevusega kaubamärkide kaitset käsitleva Singapuri lepingu reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes.

18. 19. ja 20. märtsil 2019 algatas komisjon rikkumismenetluse Kreeka, Prantsusmaa ja Rumeenia vastu, sest nad ei olnud ülevõtmismeesmetest õigeaegselt teatanud. Menetlused lõpetati pärast vastavate meetmete kohta teate saamist. Esialgne hinnang näitab, et mõned sätted on siseriiklikusse õigusesse üle võtmata või on üle võetud ainult osaliselt. Euroopa Komisjon hindab praegu, kas see tähendab direktiivi rikkumist. Tuleb märkida, et selleks, et siseriiklik õigus oleks direktiiviga kooskõlas, ei ole vaja direktiivi kõiki sätteid täielikult üle võtta.

20. ELi kaubamärgi määruse artikli 210 kohane hindamine annab komisjonile aluse, mille põhjal hinnata ja kaaluda, kas ja mil määral on vaja võtta täiendavaid meetmeid, võttes sealjuures arvesse Euroopa Kontrollikoja tähelepanekuid ja soovitusi.

21. ELi kaubamärgi määruse artikli 210 kohane eelseisev hindamine annab komisjonile aluse, mille põhjal hinnata ja kaaluda, kas ja mil määral on vaja võtta täiendavaid meetmeid.

22. Kuigi ELi finantsmääruse artikli 70 sätted ei ole ametile siduvad, on ELi kaubamärgi määruse artiklis 177 sätestatud, et niivõrd kui see on kooskõlas ameti olemusega, põhinevad EUIPOt käsitlevad finantssätted muude liidu loodud organite jaoks vastu võetud finantseeskirjadel. Samal õiguslikul alusel on nähtud ette ka komisjoniga konsulteerimise enne, kui eelarvekomitee võtab vastu finantssätteid.

Lisaks on EUIPO struktuur ja juhtimine üldiselt kooskõlas detsentraliseeritud asutusi käsitleva ühise lähenemisviisiga.

Komisjonil on kavas ELi kaubamärgi määruse artikli 210 kohase eelseisva hindamise põhjal hinnata ja kaaluda, kas ja mil määral on vaja võtta täiendavaid meetmeid.

23. Iga organi vastutus on kindlaks määratud ELi kaubamärgi määruuses.

24. Haldusnõukogu ja eelarvekomitee koosseis vastab ELi kaubamärgi määruse artikli 154 lõikele 1 ja artikli 171 lõikele 2 ning on suures osas kooskõlas ühise lähenemisviisiga, mis omafinantseerivate asutuste puhul ei näe ette, et haldusjuhtimist ja eelarvehaldust peavad teostama erinevad juhtorganid. Kuna ELi kaubamärkide ja disainilahenduste süsteemi tundmine on nende tegevuses kasulik mõlema organi esindajatele, on komisjoni meelest keerukas nõuda, et nende koosseis ei oleks üldse kattuvusi. Komisjonil ei ole mõju liikmesriikide esindajate nimetamisele.

25. ELi kaubamärgi määruse artikli 210 kohane hindamine annab komisjonile aluse, mille põhjal hinnata, kas ja mil määral on vaja võtta täiendavaid meetmeid.

26. Komisjon valmistab ette disainilahendusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamist, et neid ajakohastada ja veelgi ühtlustada ning tagada kooskõla kaubamärgi reformi käsitlevate õigusaktidega.

27. Lisaks disainilahenduste kaitsmisele riiklike mehhanismidega, mida disainilahenduste direktiiviga ühtlustatakse, on määrusega nähtud sellest eraldi ette disainilahenduste ühtne kaitsesüsteem, millel on ühesugune mõju kogu liidus, et ELi ettevõtjatel oleks võimalik vastavalt oma spetsiifilistele äri vajadustele eri õiguste vahel vabalt valida ja neid omavahel kombineerida.

Komisjon valmistab ette disainilahendusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamist, et neid ajakohastada ja veelgi ühtlustada ning tagada kooskõla kaubamärgi reformi käsitlevate õigusaktidega. Täiendav ühtlustamine on ette nähtud selleks, et luua ELi ettevõtjatele võrdsemad tingimused ning tugevdada ELi ja riiklike disainilahenduste süsteemide vastastikust täiendavust ja koostalitlusvõimet.

28. Disainilahenduste reformiga muudetakse menetlused digitaalsemaks, pannes täpsemalt paika õiguste sisu, ulatuse ja ajakohased piirangud. Reformiga käsitletakse ka lõivude struktuuri ning menetluseeskirjade edasist ühtlustamist liidu ja liikmesriikide tasandil ning varuosi käsitlevaid eeskirju.

29. Komisjon valmistab ette disainilahendusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamist, et neid uuendada ja ajakohastada ning tagada kooskõla kaubamärgi reformi käsitlevate õigusaktidega.

30. Liikmesriikide õigusakte, millega on ette nähtud disainilahenduste kaitse riiklikul tasandil, on direktiiviga 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta (edaspidi „direktiiv“) osaliselt ühtlustatud. Ühtlustamine puudutas disainilahenduste peamisi materiaalõiguslikke aspekte ega hõlmanud menetlusi.

Tuginedes põhjalikule hindamisele valmistab komisjon ette disainilahendusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamist, et neid ajakohastada ja veelgi ühtlustada ning tagada kooskõla kaubamärgi reformi käsitlevate õigusaktidega. Et luua ELis ettevõtjatele paremad tingimused ning tugevdada ELi ja

riiklike disainilahenduste süsteemide vastastikust täiendavust ja koostalitlusvõimet, peaks edasine ühtlustamine hõlmama ka menetluste peamisi aspekte, nagu tehti hiljutises kaubamärgireformis.

31. b) Riiklikel asutustel on vabadus kehtestada lõivud omal äranägemisel, sest neil on selles küsimuses finantssuveräänsus. Seetõttu on lõivude struktuuri ühiste (kohustuslike) põhimõtete kehtestamiseks vähe võimalusi, nagu ka hiljutine kaubamärgireform selgelt näitas.

33. Võttes arvesse, et kaitse ühenduses registreerimata disainilahenduse kujul on kättesaadav kõigile disaineritele ja ettevõtjatele kogu ELis, ei ole paralleelset registreerimata disainilahenduste kaitset riiklikul tasandil vaja.

37. 2016. aastal võeti ELi kaubamärgi määruse reformi raames kasutusele mehhanism, mille abil vältida suure ülejäägi kuhjumist (artikli 172 lõige 8). Vastupidiselt komisjoni ettepanekule, mis kaasseadusandjate toetust ei leidnud, ei rakendata selle mehhanismiga siiski põhimõtet, et oluline struktuurne ülejääk kantakse automaatselt (viimase abinõuna) üle ELi eelarvesse, mis oleks komisjoni arvates olnud kooskõlas EUIPO asutamismääruse ja usaldusväärse eelarvehalduse üldpõhimõtetega.

Nagu komisjon on juba selgitanud, kehtestati hiljutise kaubamärgireformi käigus Euroopa Liidu kaubamärgi määrusega kriteeriumid, mida tuleb ELi kaubamärgi lõivude suuruse kindlaksmääramisel arvesse võtta (vt ELi kaubamärgi määruse põhjendus 39). Kulude katmine võib olla vaid üks tegur kogu ELis kehtivate intellektuaalomandi õiguste eest tasude määramisel. Kuigi on ilmne, et EUIPO põhitoomingute tulemuslikkuse hindamiseks on kulude katmise suurem läbipaistvus oluline, tuleb arvesse võtta ka muid tegureid (näiteks intellektuaalomandiõiguse majanduslik väärtus). Võttes arvesse „EUIPO-le makstavate lõivude summade olulisust ELi kaubamärgisüsteemi toimimise seisukohast ja selle vastastikust täiendavust riiklike kaubamärgisüsteemidega“, pidasid kaasseadusandjad asjakohaseks, et ELi kaubamärgi määrukses käsitletakse lõivusummasid.

38. 10. jaanuaril 2022 käivitasid komisjon ja EUIPO uue väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate intellektuaalomandi õiguste fondi (VKEde intellektuaalomandi fond), mille eelarve aastateks 2022–2024 on 47 miljonit eurot. EUIPO panus sellesse on 45 miljonit eurot, mis tasutakse ülejäägi arvelt. Komisjon ja EUIPO uurivad ka muid finantsvahendeid, et panustada 2023. aasta ülejäägist VKEde intellektuaalomandi fondi veelgi suurem summa.

39. Et tagada kaubamärgisüsteemide tasakaalustatud ja harmooniline koosolu ELis, peab lõivude tase kajastama asjaomaste omandiõiguste majanduslikku tähtsust, mistõttu ei tohiks see julgustada kasutajaid omandama kaubamärgiõigusi, mis lähevad kaugemale nende tegelikest huvidest, st ilma kavatsuse ja võimaluseta neid kogu ELis kasutada.

40. Vaadanud läbi ELi kaubamärgilõivude struktuuri ja suuruse, kaalus komisjon vajadust tasakaalustada EUIPO eelarvet, sealhulgas seoses teenuste osutamisega seotud kulude piisava katmisega ameti jaoks ning riikliku kaubamärgi kaitse eest riiklikul tasandil makstavate lõivude keskmise summaga.

41. Nagu seadusandja hiljutises kaubamärgireformis sõnaselgelt tunnistas, tuleb usaldusväärse finantsjuhtimise huvides vältida EUIPO märkimisväärse eelarveülejäägi teket (vt ELi kaubamärgi määruse põhjendus 38).

Seetõttu tehti ELi kaubamärgi määrase reformimisel mitu muudatust selleks, et vähendada tulevikus ülejääkide tekkimise võimalust.

Hiljutise kaubamärgireformi käigus kehtestati kriteeriumid, mida tuleb ELi kaubamärgi lõivude suuruse kindlaksmääramisel arvesse võtta (vt ELi kaubamärgi määrase põhjendus 39).

Nagu eelmisest Max Plancki Instituudi uuringust selgus, on lõivude suuruse küsimuses seadusandjal suur kaalutusõigus ja ta võib võtta arvesse erinevaid õigustatud huve.

Ehkki ELi kaubamärgi lõive vähendati märkimisväärselt juba 2005. ja 2009. aastal, kaasnes ELi kaubamärgi määrase 2015. aasta reformiga samuti lõivude oluline vähendamine, mis muutis 27 liikmesriigi territooriumit hõlmava ELi kaubamärgi pakutava kaitse väga atraktiivseks ja kulude poolest konkurentsivõimeliseks (850 eurot ELi kaubamärgi taotluse kohta).

42. Nagu seadusandja on ELi kaubamärgi määrases (põhjendus 36) sätestanud, on ELi kaubamärgisüsteemi rajamine suurendanud liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametite ja liikmesriikide muude asutuste finantskoormust. Seetõttu peeti asjakohaseks, et EUIPO hüvitaks liikmesriikidele osaliselt nende kulud, mis tulenevad nende panusest ELi kaubamärgisüsteemi sujuva toimimise tagamisse, põhjustamata sealjuures ametile eelarvepuudujääki.

Ühine vastus punktidele 43 ja 44 Hüvitamise korra sätestas seadusandja ELi kaubamärgi määrase artikli 172 lõigetes 4–7. Seadusandja kehtestas artikli 172 lõikes 5 põhilised tulemusnäitajad, mida ta pidas õiglaseks, erapooletuks ja asjakohaseks. Hüvitatud summade kasutamine liikmesriikide poolt kuulub nende riikliku finantssuveräänsuse alla.

Komisjonil on kavas ELi kaubamärgi määrase artikli 210 kohase eelseisva hindamise põhjal hinnata ja kaaluda, kas ja mil määral on vaja võtta täiendavaid meetmeid.

45. Nagu nähtub ELi kaubamärgi määrase artikli 172 lõike 4 sõnastusest, peab seadusandja selle sätte punktides a–d sätestatud peamisi tulemusnäitajaid „õiglasteks, erapooletuteks ja asjakohasteks“. Lisaks tuli artiklis 172 sätestatud hüvitamismehhanismi kehtestamisel ja kavandamisel võtta arvesse liikmesriikide finantssuveräänsust ning kajastada asjaolu, et ainult osa liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametitest on rahaliselt riigieelarvest sõltumatud.

Vastus selgitusele 2 – Tasaarveldussummade jaotamise põhiliste tulemusnäitajate hindamine ei järgi SMART-kriteeriume.

(1) Seadusandja pidas ELi kaubamärgi taotluste aastast arvu igas liikmesriigis asjakohaseks kriteeriumiks, sest see kajastab liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametite „saavutusi“ ELi kaubamärgi kaitse kasutuselevõtu edendamisel teabe esitamise kaudu, nagu on osutatud ELi kaubamärgi määrase artikli 172 lõike 4 punktis b.

(2) Seadusandja oli seisukohal, et liikmesriikide riiklike kaubamärgitaotluste aastase arvu ja ELi kaubamärgisüsteemis tekitatavate kulude vahel on korrelatsioon, sest mitme liikmesriigi kaubamärgiõigus kohustab tööstusomandi õiguskaitse keskametit oma ametikohustustest tulenevalt kontrollima, kas vastuolu tõttu varasemate õigustega ei ole põhjust õiguste andmisest keelduda, võttes sealjuures arvesse ka varasemaid ELi kaubamärgi taotlusi ja registreeringuid.

(3) Seadusandja leidis, et liikmesriikide poolt ELi kaubamärkide kohtusse antud asjade arv on asjakohane kriteerium, sest see kajastab „kulusid“, mida riiklikud ametiasutused on kandnud ELi kaubamärgi määruse artikli 172 lõike 4 punktis c osutatud ELi kaubamärgi õiguskaitsese tagamisel.

(4) Seadusandja pidas ELi kaubamärkide omanike poolt igas liikmesriigis esitatud vastuväidete ja kehtetuks tunnistamise taotluste arvu aastas asjakohaseks kriteeriumiks, sest see kajastab liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitsese keskametite lisakulusid seoses nende rolliga ELi kaubamärgisüsteemi sujuva toimimise tagamisel.

47. Eesmiseva geograafilise tähise reformiga püütakse hõlmata kõik kaubad, mis on loetletud nõukogu määrusega (EMÜ) nr 2658/87 kehtestatud kombineeritud nomenklatuuri gruppides 1–23 (kaasa arvatud).

Komisjonil on kavas teha 2022. aasta teises kvartalis ettepanek kogu ELi hõlmava käsitööstus- ja tööstustoodete (nn mittepõllumajanduslike) geograafiliste tähise kaitsesüsteemi kohta.

51. ELi kaubamärgi määruse artikli 120 lõike 2 punktis c ja ühenduse disainilahenduse määruse artikli 78 lõike 4 punktis c esitatud nõue, et kutselistel esindajatel peab olema õigus esindada füüsilisi või juriidilisi isikuid kaubamärgi või disainilahenduse küsimustes liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitsese keskametis, tuleneb sellest, et liikmesriikides puudub ühtne ja selgepiiriline kutseala määratlus.

54. ELi kaubamärgi määruse artikliga 152 kehtestati EUIPO jaoks (ELi kaubamärgi määruse artikli 151 lõike 1 punkti c kohase ülesande täitmisel) eriraamistik, et edendada koostöös liikmesriikide intellektuaalomandi õiguskaitsese keskasutustega kaubamärkide ja disainilahenduste valdkonnas tavade ja vahendite ühtlustamist.

55. Lisaks ei tohi ELi kaubamärgi määruse artikli 152 lõike 5 kohaselt EUIPO rahaline toetus asjaomastele koostööprojektidele ületada 15 % EUIPO aastatuludest.

62. Tulevase geograafiliste tähise reformiga püütakse ühtlustada kõigi olemasolevate geograafilise tähise valdkondade menetlusi, nähes sealjuures ette kohustuse teha kõik taotlused ELi eAmbrosia registri kaudu.

65. Komisjon on teadlik viivitustest geograafiliste tähise taotluste heakskiitmisel, mis on tingitud mitmest tegurist, millele kontrollikoda on tähelepanu juhtinud. Komisjon kavatseb käsitleda seda probleemi eesmiseva geograafiliste tähise reformi käigus, parandades üldist reageerimisvõimet ja geograafiliste tähise taotluste õigeaegset menetlemist.

Komisjoni ühine vastus punktidele 66 ja 67. Veini- ja piiritusjookide sektori puhul on teatavad geograafiliste tähise õiguskaitsese üksikasjad, mis puudutavad sektoriomaseid eripärasid, sätestatud täiendavates õigusaktides¹. Eesmiseva geograafiliste tähise reformi käigus

¹ Komisjoni 17. oktoobri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/34, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad veinisektori päritolunimetuste, geograafiliste tähise ja traditsiooniliste nimetuste kaitsetaotluste, vastuväite esitamise menetluse, tootespetsifikaadi muudatuste, kaitstud nimetuste registri, kaitse tühistamise ja sümbolite kasutamise kohta ning millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses asjakohase kontrollisüsteemiga.

on komisjonil kavas muuta geograafiliste tähiste kontroll ja õiguskaitsse tulemuslikumaks ja standardsemaks ning võtta käsile geograafiliste tähiste valdkondlikud eriküsimused.

68. Määrus (EL) 2017/625 jõustus 14. detsembril 2019. aastal. Määrust täiendati 2019. ja 2020. aastal mitme delegeeritud ja rakendusaktiga, milles täpsustati määruse kohaldamisalasse jääva toidutarneahela kõiki aspekte. 2020. ja 2021. aastal korraldatud esimestel seminaridel „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ (milles esines COVID-19 pandeemiast tingitud katkestusi) keskenduti teadmiste levitamisele määruse uute horisontaalsete aspektide kohta.

71. Komisjon nõustub, et liidul peaks nende vajaduste rahuldamiseks olema usaldusväärne ELi intellektuaalomandi õiguskaitses raamistik.

72. Jõustamisdirektiiviga õnnestus lähendada intellektuaalomandi õiguskaitses käsitlevaid siseriiklikke õigusakte². Direktiiviga on nähtud ette üksnes minimaalne ühtlustamine ja võimaldatud liikmesriikidel võtta meetmeid, mis on õiguste omajate jaoks kõige soodsamad. Samuti on mõned direktiivi sätted vabatahtlikud ja liikmesriikide kohtud võivad anda erinevaid tõlgendusi (direktiiviga lubatud paindlikkuse piires).

Jõustamisdirektiivi teatavaid aspekte käsitlevate 2017. aasta suunistega³ püüti edendada järjekindlamat ja tulemuslikumat tõlgendamist ja kohaldamist ning selle abil õnnestus tõepoolest saavutada võrdsemad võimalused

73. Nagu on märgitud intellektuaalomandi tegevuskavas, jätkab komisjon intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiivi kohaldamise tähelepanelikku jälgimist, et tagada tulemuslik ja tasakaalustatud õiguskaitses. Koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega tagab komisjon 2017. aasta suuniste järgimist. Lisaks on komisjonil kavas korraldada järeluuring jõustamisdirektiivi kohaldamise kohta.

74. Tuleb märkida, et erinevalt e-kaubanduse direktiivist ja digiteenuste õigusakti ettepanekust ei sisalda jõustamisdirektiiv materiaalõiguslike sätteid rikkujate/vahendajate vastutuse ega sellest erandite tegemise kohta. Jõustamisdirektiiviga ühtlustatakse haldus- ja tsiviilmenetlusi ning õiguskaitses vahendeid ning seetõttu on selle regulatiivne eesmärk sisuliselt erinev.

(Kavandatavas) digiteenuste õigusaktis seotakse erinevate internetipõhiste vahendusteenuste osutajate kohustused sellega, milline on nende roll, suurus ja mõju internetis. Teatavad olulised kohustused pannakse üksnes väga suurtele veebiplatvormidele, mis on oma mõjujõu tõttu hakanud etendama avaliku arutelu ja majandustehingute vahendamisel kesket ja süsteemset rolli.

Komisjoni 12. mai 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/1236, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/787 rakenduseeskirjad piiritusjookide geograafiliste tähiste registreerimise taotluste, vaidlustamismenetluse, tootespetsifikaatide muutmise, registreeringu kustutamise, sümboli kasutamise ja kontrolli osas.

2 SWD(2017) 431 final, komisjoni talituste töödokument „Hindamine“, mis on lisatud dokumendile COM(2017) 708 final – komisjoni teatis „Suunised intellektuaalomandi õiguste jõustamist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/48/EÜ teatavate aspektide kohta“, 29.11.2017.

3 COM(2017) 708 final – Komisjoni teatis „Suunised intellektuaalomandi õiguste jõustamist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/48/EÜ teatavate aspektide kohta“, 29.11.2017.

Komisjon kavandab järeluuringut jõustamisdirektiivi kohaldamise kohta.

78. Komisjon tunnistab, et määruses (EL) nr 608/2013 ei määratleta mõistet „mittekaubanduslikku laadi kaup“, jättes selle tõlgendamise liikmesriikide otsustada. Kaubamärke käsitlevas intellektuaalomandi materiaaõiguses on sätestatud, et rikkumine on võimalik ainult siis, kui kaitstud kaubamärki kasutatakse „kaubandustegevuses“, mistõttu see ei hõlma reisijate isiklikus pagasis olevaid esemeid, mis on ette nähtud üksnes isiklikuks mittekaubanduslikuks kasutamiseks. Intellektuaalomandi materiaaõiguses puudub täiendav määratlus selle kohta, mida mõeldakse „kaubandustegevuse“ all, samuti ei ole rahvusvahelisel tasandil määratletud, mida võib pidada mittekaubanduslikuks kasutuseks.

Sellest hoolimata ei ole liikmesriigid teatanud erelistest probleemidest mõiste „mittekaubanduslik kasutamine“ tõlgendamisel, ei isiklikus pagasis sisalduvate kaupade tuvastamisel ega nimetatud määruse artikli rakendamisel.

79. Komisjon tunnistab, et praegu puudub ELis ametlik intellektuaalomandi õiguste riskijuhtimise raamistik ja kontrollistrateegia. Siiski jagatakse juba praegu ühtse riskijuhtimise raamistiku (CRMS) kaudu riskiteavet.

Komisjon nõustub, et tolliga seotud intellektuaalomandi õiguskaitse riskijuhtimis- ja kontrollistrateegiat saab tõhustada. Euroopa Liidu intellektuaalomandi õiguste rikkumisega võitlemise tollialane tegevuskava aastateks 2018–2022 sisaldab juba praegu spetsiaalset meetet, millega tugevdada intellektuaalomandi õiguste riskijuhtimist. Sellega seoses on komisjon alustanud ühisel riskijuhtimisel põhineva kontrollistrateegia väljatöötamist.

81. Komisjon nõustub, et e-kaubanduse suurenenud maht seab kahtluse alla praeguse määruse (EL) nr 608/2013 kohase väikese kaubapartii määratluse. Seepärast kaalub komisjon väikeste kaubapartiide menetluse piirmäärade läbivaatamist (kõigepealt delegeeritud õigusaktiga, nagu on ette nähtud määruses 608/2013). Sel viisil saaks väikese kaubapartii menetluse alusel kinni peetud kaupu hävitada senisest suuremas koguses.

82. Komisjon tunnistab, et üks liikmesriik kasutab määruses 608/2013 määratletud väikeste kaubapartiide menetluse asemel eriotstarbelist arestimismenetlust. See on aga samaväärne kriminaalmenetlusega, tuginedes selle riigi tolliseadustikuga ette nähtud tehinguvõimele, ning on võimalik vaid asjaomasel liikmesriigis tollile antud pädevuse puhul. Kui selline pädevus anda kõigile liidu tasandi tolliasutustele, võiks kaaluda sarnase menetluse kasutamist kõigis liikmesriikides.

83. Komisjon tunnistab, et määrusega (EL) nr 608/2013 antakse liikmesriikide tolliasutustele võimalus nõuda õiguste omajalt intellektuaalomandi õiguste rikkumises kahtlustatava kauba kinnipidamise ja hävitamisega seotud kulude hüvitamist. Komisjon leiab, et liikmesriikidel on kaalutusõigus valida kõige tõhusam meede.

84. Komisjon nõustub, et teatavate kaupade hävitamise rajatised ei ole alati kättesaadavad kõikides liikmesriikides, kuid määrusega 608/2013 (artikli 25 lõige 2) nähakse ette võimalus hävitada kaupu teistes liikmesriikides.

Komisjon võtab teadmiseks, et Ameerika Ühendriikides kasutatakse hävitamiseks ja ladustamiseks rahalisi vahendeid, mis on saadud rikkumiste toimepanijatele määratud trahvidest: võltsitud kaupade ladustamise ja hävitamisega seotud kulud tasutakse rahandusministeeriumi

konfiskeerimisfondi kaudu. Mõnel juhul on teised osapooled, näiteks kullerfirmad, nõustunud kandma võltsimiskahtlusega kauba hävitamisega seotud kulusid. Sellise süsteemi kehtestamine ELis nõuaks intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupadega kauplemise eest kogu ELi hõlmavaid trahve, samuti samasugust varade konfiskeerimise süsteemi nagu USA-s. Võimalus kehtestada ELi tasandil võrreldav süsteem nõuaks esialgset hindamist.

87. Intellektuaalomandi materiaalõiguse osas on komisjon teinud kaks korda – 2003. ja 2005. aastal – ettepaneku ühtlustada intellektuaalomandiga seotud materiaalne karistusõigus, kuid teksti suhtes ei ole kokkuleppele jõutud. Nõukogu leidis oma 18. juuni 2021. aasta järeldustes intellektuaalomandi kohta, et „on vaja ergutada mõttevahetust intellektuaalomandi õigustega seotud kuritegude [...] ennetamise ja peatamise ning nende seoste üle rahvusvahelise majandus- ja finantskuritegevusega [...], sealhulgas võimaliku vajaduse üle teha kokkuvõtte olemasolevatest õiguslikest erinevustest liikmesriikide kriminaalõiguse raamistikis, võimalikest lünkadest kriminaalõiguses ja süüdistuste esitamisel ning õiguslikest ja praktilistest takistustest piiriüleses koostöös ELis“.

Komisjon arutab praegu liikmesriikidega karistusi, mis on siseriiklike tollialaste õigusaktidega ette nähtud juhuks, kui kauba valdaja või deklarant ei täida tollialaseid õigusakte.

88. Komisjon tunnistab, et liikmesriikide tavad COPISes (ELi-ülene võltsimis- ja piraatlusevastane infosüsteem) kauba kinnipidamistest teatamisel on erinevad (erinevad tähtajad). Kuna COPIS on statistilistel eesmärkidel kasutatav andmebaas, ei ole sellel erinevusel mingit mõju riskijuhtimisele. Komisjon mõistab siiski, et ühtsem lähenemisviis aitaks parandada ELi tasandi aruandlust. Seepärast jätkab komisjon jõupingutusi, et suunata liikmesriike järgima ühiseid aruandluse tähtaegu. Seda küsimust võib käsitleda ka määruse 608/2013 rakendamise hindamise käigus.

89. Komisjon jagab Euroopa Kontrollikoja tähelepanekut, et liikmesriigid ei kasuta täielikult ära võimalusi, mida pakub ühine liides COPISe ja AFISe (OLAFi pettusevastane infosüsteem) vahel.

90. Komisjon jätkab kahepoolsetesse kaubanduslepingutesse, mille üle ta liidu nimel läbirääkimisi peab, vastastikust haldusabi käsitlevate ja teabevahetust võimaldavate sätete lisamist.

92. a) Komisjon on teinud sama tähelepaneku nagu Euroopa Kontrollikoda. Tolli sekkumise künniste küsimust käsitletakse määruse 608/2013 rakendamise hindamisel.

b) Komisjon nõustub, et see ei ole kooskõlas määruse 608/2013 nõuetega. Komisjon kavatseb rõhutada liikmesriikide kohustusi määruse nr 608/2013 rakendamise edendamiseks 27 liikmesriiki tehtavatel toetavatel külastustel, millega on juba algust tehtud, ning tolliekspertide rühma intellektuaalomandi õiguste sektsiooni raames.

c) Komisjon märgib kahetsusega, et mõned liikmesriigid ei sisesta andmeid TIS+-süsteemi.

d) Vt komisjoni vastus punktile 88.

93. Komisjon valmistab praegu ette intellektuaalomandi õiguste riskijuhtimisel põhinevat kontrollistrateegiat, mis peaks aitama tõhustada tollikontrolli kõigis liikmesriikides.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED (punktid 94–101)

Komisjoni vastused

95. Komisjon valmistab ette disainilahendusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamist, et neid ajakohastada ja veelgi ühtlustada. Et luua ELis ettevõtjatele paremad tingimused ning tugevdada ELi ja riiklike disainilahenduste süsteemide vastastikust täiendavust ja koostalitlusvõimet, peaks edasine ühtlustamine hõlmama ka menetluste peamisi aspekte, nagu tehti hiljutises kaubamärgireformis.

Komisjon töötab ka käsitööndus- ja tööstustoodete (nn mittepõllumajanduslike) geograafiliste tähiste kaitsesüsteemi käsitleva ettepaneku kallal.

96. Komisjon kavandab määruse 608/2013 hindamist, mille käigus ta hindab muu hulgas vajadust vaadata läbi määruse teatavad elemendid, nagu väikese kaubapartii määratlus ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks sekkumiskünniste kehtestamine tollis. Lisaks valmistab komisjon praegu ette intellektuaalomandi õiguste riskijuhtimisstrateegiat.

Soovitus 1 – Viia lõpule ja ajakohastada ELi intellektuaalomandi õigusi reguleerivad raamistikud

a) Komisjon nõustub soovitustega. Komisjonil on kavas teha 2022. aasta teises kvartalis ettepanek kogu ELi hõlmava käsitööndus- ja tööstustoodete (mittepõllumajanduslike) geograafiliste tähiste kaitsesüsteemi kohta. Komisjon ei saa praeguses etapis siiski võtta kohustusi tulevaste seadusandlike ettepanekute sisu suhtes.

b) Komisjon on soovitusega nõus. Disainilahenduste kaitset käsitlevate ELi õigusaktide eesiseiva läbivaatamisega püütakse viia disainilahenduste õiguste kohaldamisala vastavusse ELi kaubamärgireformiga, laiendades seda ka ELi transiidina läbivatele võltsitud disainilahendusega kaupadele. Komisjon ei saa praeguses etapis siiski võtta kohustusi tulevaste seadusandlike ettepanekute sisu suhtes.

Komisjon nõustub soovitusega, mis käsitleb sekkumiskünnise kehtestamist intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks tollis. Seda käsitletakse määruse (EL) nr 608/2013 hindamisel, mis hõlmab konsulteerimist erasektori sidusrühmadega, kes on selliste künniste kehtestamisega kõige otsesemalt seotud.

Komisjon nõustub soovitusega väikeste kaubapartiide määratluse laiendamise kohta. Posti- ja kullerpostipakkide arvu ulatuslik suurenemine võib nõuda määratluse kohandamist, et aidata tõhustada intellektuaalomandi õiguskaitset tollis. Seepärast kaalub komisjon ennekõike väikeste kaubapartiide menetluse piirmäärade läbivaatamist (tehes delegeeritud õigusakti ettepaneku, nagu on ette nähtud määruses 608/2013). Määruse (EL) nr 608/2013 hindamisel käsitletakse ka seda, kas väikeste kaubapartiide määratlust on vaja põhjalikumalt läbi vaadata.

97. Komisjon viitab punktidele 37 ja 42 antud vastusele.

Soovitus 2 – Hinnang juhtimiskorrale ja lõivude kindlaksmääramise meetodikale

Komisjon on soovitusel nõus.

EUIPO struktuur ja juhtimine on suures osas kooskõlas detsentraliseeritud asutusi käsitleva 2012. aasta ühise lähenemisviisiga.

ELi kaubamärgi määramise artikli 210 põhinev läbivaatamise käigus hinnatakse ameti ja selle töökorralduse mõju, tulemuslikkust ja tõhusust. Komisjon korraldab hindamise, et saada aruandekohustuse valdkonnas täiendavaid teadmisi ja uurida võimalusi edasiste meetmete võtmiseks.

99. ELi kaubamärgi määramise artikli 210 põhjal kavandatava hindamise käigus vaadatakse läbi ameti ja liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse ametite vahelise koostöö õigusraamistik.

Soovitus 3 – Parandada rahastamis-, järelevalve- ja hindamissüsteeme

Komisjon märgib, et see soovitus on adresseeritud EUIPO-le.

100. Eesmärgiga geograafiliste tähiste reformi käigus kavatakse komisjon keskenduda geograafiliste tähiste süsteemi toimimise mitmele olulisele elemendile, nagu geograafiliste tähiste kaitse, sh internetis, tootjate võimendamine, menetluste ühtlustamine ja lihtsustamine, et parandada üldist reageerimisvõimet ja geograafiliste tähiste taotluste õigeaegset käitlemist, ning geograafiliste tähiste kontrolli ja õiguskaitse tõhustamine.

Soovitus 4 – Parandada ELi geograafiliste tähiste süsteeme

Komisjon on soovitusel nõus.

101. Komisjon nõustub, et liidul peaks olema usaldusväärne intellektuaalomandi õiguskaitse raamistik.

ELi intellektuaalomandi õiguskaitse raamistik ei puuduta mitte ainult komisjoni, vaid ka liikmesriike. Liikmesriikidel peaks olema võimalik mitte ainult kaupu kahtlustuse puhul kinni pidada, vaid hinnata tuleks ka seda, kas neile võiks anda pädevuse hävitada kohe kaubad, mida nad ise peavad õigusi rikkuvaks.

Teatavate kaupade hävitamise rajatised ei ole alati kättesaadavad kõikides liikmesriikides, ehkki määrusega 608/2013 (artikli 25 lõige 2) nähakse ette võimalus hävitada kaupu teistes liikmesriikides.

Kaupade kinnipidamise ja hävitamisega seotud kohustuste ja vastutuse küsimust võiks uuesti hinnata.

Soovitus 5 – Parandada intellektuaalomandi õiguste kaitse tagamise raamistikku

a) Komisjon nõustub soovitusel. Komisjon valmistab praegu sellist strateegiat ette, käsitledes seda uue tollivaldkonna riskijuhtimisstrateegia osana.

b) Komisjon nõustub soovitusel parandada jõustamisdirektiivi jälgimist.

Lisaks kavandatud järeluringule jõustamisdirektiivi kohaldamise ja panuse kohta ELi võltsimisvastaste meetmete paketti, jätkab komisjon jõustamisdirektiivi kohaldamise tähelepanelikku jälgimist, et tagada tulemuslik ja tasakaalustatud õiguskaitse kooskõlas 2017. aastal avaldatud jõustamisdirektiivi toimimise hinnanguga. Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega, et teha jõustamisdirektiivi üle järelvalvet ja viia ellu komisjoni suunised tagamaks muuhulgas, et ettekirjutusi järgitaks kõikides liikmesriikides ühetaoliselt ja tõhusalt, eeldusel et kõik tingimused on täidetud.

Komisjon ja intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskus uurivad võimalusi siduda järelvalve jõustamisdirektiivi üle EUIPO kohtupraktika andmebaasi *eSearch* abil tihedamalt liikmesriikide kohtupraktikaga.

Komisjon nõustub soovitusel paremini jälgida intellektuaalomandi õiguskaitset tollis liikmesriikides. Komisjon on seda soovitusel juba osaliselt rakendanud, korraldades 27 liikmesriigis määruse (EL) nr 608/2013 rakendamise alaseid toetavaid külastusi, mis viiakse lõpule 2022. aastal. Nende tulemuste põhjal võib komisjon ette näha konkreetsete liikmesriikide täiendava järelvalve, mis võidakse teha pärast 2023. aastat.

c) Komisjon nõustub soovitusel. Komisjon on juba palunud liikmesriikidel esitada kinnipidamisi käsitlevad andmed COPISe andmebaasi kindla tähtaja jooksul (tolliekspertide rühma intellektuaalomandi õiguste sektsiooni raames). Seda küsimust käsitletakse ka määruse 608/2013 hindamise käigus, selgitades välja, kas ühtlustamissettepanekut on vaja kajastada õigusaktides.